

Η Ψαλτική Τέχνη 200 χρόνια μετά τη Μεταρρύθμιση του 1814

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Το «Σχολείο Ψαλτική» με αφορμή τη διακοσιοστή επέτειο από τη μουσικοθεωρητική - σημειογραφική μεταρρύθμιση των Τριών Διδασκάλων, Χρυσάνθου του εκ Μαδύτων, Γρηγορίου του Πρωτοψάλτου και Χουρμουζίου του Χαρτοφύλακος, διοργανώνει Διεθνές, Επετειακό Μουσικολογικό Συνέδριο με θέμα: «1814-2014. 200 χρόνια από την καθιέρωση της Νέας Μεθόδου». Το Συνέδριο θα πραγματοποιηθεί στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, στις 17 και 18 Οκτωβρίου 2014 και θα στεγάσει επιστημονικές ανακοινώσεις και ψαλτικές εκδηλώσεις.

Η Πεμπτουσία μίλησε με τον Κωνσταντίνο Φωτόπουλο Διευθυντή του Σχολείου Ψαλτικής και επιστημονικού συμβούλου του Συνεδρίου για τη Νέα Μέθοδο Ψαλτικής και το σκεπτικό του Συνεδρίου.

Στιγμές από τα μαθήματα «master class» βυζαντινής μουσικής στη ρωσική γλώσσα στην Αγία Πετρούπολη (Νοέμβριος 2013).

Πεμπτουσία: Η παιδαγωγική πλευρά της μεταρρύθμισης. Βοήθησε νέους και παιδιά στο χρόνο και τρόπο εκμάθησης της μουσικής; Θα ήθελα να καταθέσετε και την εμπειρία σας από τη σχολή σας, το «Σχολείον Ψαλτικής».

Κωνσταντίνος Φωτόπουλος: Με τη Νέα Μέθοδο οι τρεις διδάσκαλοι κατάφεραν να περιγράψουν και να διαφυλάξουν την πλούσια μουσική μας παράδοση με έναν τρόπο που μπορεί να τον κατανοήσει και ο σύγχρονος άνθρωπος. Κατέστησαν τη θεωρία της ψαλτικής αρκετά συγκεκριμένη (με κάποιο κόστος βέβαια) και επέσπευσαν το χρόνο εκμάθησης της μουσικής σημειογραφίας, με αποτέλεσμα την ταχεία κατάκτηση των βασικών στοιχείων της ψαλτικής από τους αρχαρίους. Ένας ταλαντούχος νέος μπορεί, πλέον, σε ένα με δύο έτη να προσλάβει όλες τις βασικές γνώσεις. Στη Σχολή μας, μικρά παιδιά, από την ηλικία των έξι ετών, ξεκινούν να διδάσκονται τη μουσική σημειογραφία.

Είναι αλήθεια ότι ζούμε σε μια εποχή που ψάχνουμε το εύκολο και το γρήγορο. Ιδιαίτερα για τους νέους που είναι πιο ανυπόμονοι, είναι σημαντικό που μια πρώτη δικαίωση των κόπων τους έρχεται αρκετά νωρίς. Εδώ όμως ελλοχεύει ένας κίνδυνος, όχι εξαιτίας της Νέας Μεθόδου αλλά εξαιτίας του λανθασμένου τρόπου αντιμετώπισής της. Αναφέρει ο Απόστολος Κώνστας για τη σημειογραφία της Νέας Μεθόδου: «είναι ευκολότερα η μάθησις αυτής, όμως ο ψάλλων χάνει τις

φύσεις και ενεργείας της γραμμής (δηλαδή της μουσικής φράσης) και μετρώντας και ψάλλοντας, πρέπει να έχει προσοχήν πολλήν δια να μη τον φύγη καμία φωνή και χάση το πάν του μαθήματος όπου ψάλλη».

Αρκετοί μαθητές επαναπαύονται στα λίγα. Δεν κατανοούν την ανάγκη της μακροχρόνιας μαθητείας στο αναλόγιο των δασκάλων τους. Αντιμετωπίζουν την ψαλτική επιφανειακά και δεν προσπαθούν να «κλέψουν» από το δάσκαλο τα μυστικά της τέχνης. Στην ουσία η ψαλτική δεν άλλαξε. Ακόμα και τώρα κατά τον ποιητή «θέλει πολλές υπομονάς, θέλει πολλές ημέρας».

Στη Σχολή μας, το «Σχολείον Ψαλτικής», προσπαθούμε να μετριάσουμε αυτό το πρόβλημα. Επιμένουμε πολύ, οι μαθητές μας να είναι στα αναλόγια των δασκάλων τους όσο το δυνατόν πιο συχνά και τους αποτρέπουμε από το να αναλάβουν δικό τους αναλόγιο αμέσως μετά από τα πρώτα βήματά τους στην ψαλτική.

Π.: 200 χρόνια μετά τι άλλαξε; Πως εκτιμάτε τη θέση της μεταρρύθμισης στην ιστορία της ψαλτικής;

Κ.Φ.: Το 1814 είναι ένας από τους σημαντικότερους σταθμούς στην πορεία της ψαλτικής τέχνης. Σε μια περίοδο όπου οι Έλληνες -υπό τον τουρκικό ζυγό- ζούσαν έντονες καταστάσεις και προετοιμάζονταν για την ελληνική επανάσταση, βρέθηκαν άνθρωποι από όλη την Ελλάδα που υποστήριξαν έμπρακτα την προσπάθεια των τριών διδασκάλων.

Η Νέα Μέθοδος έγινε αποδεκτή και από τους πιο αυστηρούς τηρητές της παράδοσης και επικράτησε. Αν αναλογιστούμε ότι οι τρεις διδάσκαλοι για αυτήν τους την προσφορά ονομάστηκαν «ευεργέται του έθνους», μπορούμε να καταλάβουμε τη θέση της Νέας Μεθόδου όχι μόνο στην ιστορία της ψαλτικής αλλά γενικότερα στην ιστορία του τόπου μας. Δεν λέω, βέβαια, ότι δεν μπορούμε να εντοπίσουμε ατέλειες στη Νέα Μέθοδο.

Παρόλα αυτά, δύσκολα θα μπορούσε να βρεθεί καταλληλότερο μέσο για την περιγραφή και διδασκαλία της ψαλτικής στην εποχή μας. Ακόμα και οι ατέλειες που έχει, καλύπτονται εύκολα αν εργαζόμαστε ταπεινά και με σεβασμό στη γραπτή και προφορική παράδοση της ψαλτικής.

Π.: Θα ήθελα το σκεπτικό του συνεδρίου, σε ποιους άξονες θα κινηθείτε, σε τι θέματα θα εστιάσετε;

Κ.Φ.: Το συνέδριο του Σχολείου Ψαλτικής έχει διττό χαρακτήρα: επιστημονικό και επετειακό. Θα υπάρξουν μουσικολογικές εισηγήσεις που θα αφορούν στη μουσική μεταρρύθμιση του 1814, στην τετραπλή της διάσταση: Ιστορία, Μελοποιία, Σημειογραφία, Θέματα Θεωρίας.

Παράλληλα με τις εισηγήσεις, τις δύο βραδιές του συνεδρίου θα υπάρξουν ψαλτικές συναυλίες όπου πολυμελείς χοροί θα αποδώσουν μελοποιήσεις του Γρηγορίου Πρωτοψάλτου και του Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος. Θεωρούμε ότι η αξιόλογη επιστημονική επιτροπή του συνεδρίου, το υψηλό επίπεδο των χορωδιών που συμμετέχουν στις συναυλίες του συνεδρίου καθώς και ο όμορφος χώρος του Μεγάλου Μουσικής Αθηνών εγγυώνται ένα πολύ καλό αποτέλεσμα.

Ευχόμαστε να βοηθήσει ο Θεός ώστε να καταφέρουμε να αποδώσουμε ένα ελάχιστο φόρο τιμής σε αυτούς τους τρεις σπουδαίους διδασκάλους που μερίμνησαν να διασωθεί κατά το δυνατόν αλώβητη η ψαλτική μας τέχνη.

Βιογραφικό Κωνσταντίνου Φωτόπουλου

Ο Κωνσταντίνος Φωτόπουλος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1982. Σε μικρή ηλικία ξεκίνησε μαθήματα μουσικής με τον πατέρα του, αιδεσιμολογιώτατο πρωτοπρεσβύτερο π. Ιωάννη Φωτόπουλο. Αργότερα, συνέχισε τις σπουδές του κοντά στον πρωτοψάλτη Κωνσταντίνο Παπαχριστοδούλου και στον αιδεσιμολογιώτατο πρωτοπρεσβύτερο π. Αναστάσιο Τραϊφόρο με τον οποίο απέκτησε το Πτυχίο Ιεροψάλτου το 2000 και το Δίπλωμα Βυζαντινής Μουσικής το 2001 με βαθμό «Άριστα». Πολλά οφέλη απέκτησε και από τη συναναστροφή του με δασκάλους όπως οι Άρχοντες Δημήτριος Σουρλατζής και Δημήτριος Ιωαννίδης, ενώ τα μέγιστα ωφελήθηκε από την παρακολούθηση ιδιαιτέρων μαθημάτων από τον Άρχοντα Λαμπαδάριο της Μ.τ.Χρ.Εκκλησίας Βασίλειο Εμμανουηλίδη για τρία έτη.

Πέρα από τις σπουδές του στη βυζαντινή μουσική ασχολήθηκε και με το παραδοσιακό βιολί με δασκάλους το Στέλιο Καλαϊτζάκη αρχικά και τον Ιωάννη Ζευγόλη αργότερα. Το 2000 εισήχθη στη φιλοσοφική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών στον τομέα της φιλολογίας, ενώ το 2001 απέκτησε το Πτυχίο της Αρμονίας.

Από το 2004 και για τρία χρόνια διέμεινε στη Μόσχα προκειμένου να ιδρύσει και να διευθύνει εκεί σχολή βυζαντινής μουσικής αλλά και βυζαντινού χορού, την εποπτεία των οποίων διατηρεί μέχρι και σήμερα. Στα τρία αυτά χρόνια κυκλοφόρησαν τρεις ψηφιακοί δίσκοι στους οποίους ψάλλουν χοροί υπό τη διεύθυνσή του, ενώ ο χορός της σχολής έψαλε σε ακολουθίες και συναυλίες, τόσο

εντός όσο και εκτός Ρωσίας. Εκεί, επίσης, ασχολήθηκε με μεταγραφές κλασικών μαθημάτων στη σλαβονική γλώσσα, αλλά και με τη μελοποιία γενικότερα ενώ στις δραστηριότητές του εντάσσεται και η συμμετοχή του σε μουσικολογικά συνέδρια.

Έχει διατελέσει πρωτοψάλτης στο ιερό παρεκκλήσιο των Αγίων Αποστόλων της περιοχής Αγίας Παρασκευής, λαμπαδάριος του Ιερού Ναού Αγίας Αικατερίνης Πλάκας, πρωτοψάλτης του Ιερού Ναού Αγίας Σκέπης στη Μόσχα, πρωτοψάλτης του Ιερού Ναού Προφήτου Ηλίου στο Πόρτο Ράφτη και σήμερα είναι πρωτοψάλτης του Ιερού Ναού Αγίου Κοσμά του Αιτωλού Αμαρουσίου. Το 2008 με το συνεργάτη του Κων/νο Μπουσδέκη ιδρύουν στο Μαρούσι Αττικής το «Σχολείον Ψαλτικής» και το βυζαντινό χορό «Εν Ψαλτηρίω».

%fotp%